

GALENI DE SOPHISMATIS IN VERBO CONTINGENTIBVS.

Horatio Limano interprete.

Sex modis Sophismata in dictione contingere, Aristotelis auctoritate.

Cap. I

RISTOTELES philosophus, cum in libro de sophisticis elenchis, quasi redargutionibus dixeris, cōscriberet nobis, sophismata quot modis in dictione contingant, modos ipsos sex esse ad hunc modum ponit. primum in æquiuocatione, in ambiguitate alterum, tertium in accentu, quartum in compositione, quintum in diuisione, in dictionis figura sextum. Sophisma in æquiuocatione uocat, ubi nomina in oratione posita plura significant, ut uenatus sum canem. plura enim hæc oratio significat uitio uocis eius, canem: Sophisma uero in ambiguitate appellat, cum oratio ipsa ex se tota duplicē

sensum significat, ut hunc liceret capere me: in qua oratione nihil anceps est ratione nominum, sed oratio ipsa, ut oratio est, sensum in agendo & patiando confundit. Vitium uero ex accentu dicit, cum culpa accentus, qui nomen in diuersas significationes trahat, dubia oratio efficitur, ut ὄρεσσις, hoc est mons, aut terminus stabat, ipsum enim duplex propter duplicem accentum est, in principio propositum aut sublatum. Sophisma uero in compositione & diuisione, cum ipsa significationis differentiam faciunt, ut Quinquaginta uirum centum ipse reliquit Achilles. differentia enim est uerbo, uirum, aut composito cum quinquaginta, aut à quinquaginta diuiso. Secundum uero dictionis figuram, cum aliud dictio uere significat, aliud uero propter speciem & figuram significare uidetur, ut uerbum, audio: nam passionis est, cum actionis esse uideatur propter prolationem, id est figuram similem ἴσς, quæ uerborum actionis sunt, ut curro, intelligo.

Ctrahet enim ad utranque partem sophisticus homo: ad passionem, quoniam ita est: ad actionem, quia ita uidetur. His uero sex enumeratis modis, deinceps ostendit nullum esse ab eo prætermisum, neque posse aliquod in uerbo sophisma, extra modos propositos cadere. Verba uero, quibus id ostendit, hæc sunt: Huius rei fides est, & ea, quæ per inductionem fit, & syllogismus, & si alius aliquis sumatur, & quod tot modis, nominibus ἴσδὲμ, & orationibus non eandem rem significamus. Ea igitur, quæ de inductione loquitur contextus pars manifesta est, si enim singula in uerbo sophismata percurras, sumasq; nec ullum horum appareat extra prædictos modos cadere, perspicuum iam ita est nullum prætermisum esse modum: quod uero sequitur, omnino obscurum est, quid uelit: cum dicit, & syllogismus, & si alius aliquis sumatur, & quod tot modis, nominibus ἴσδὲμ, & orationibus non eandem rem significamus, siquidem nec, quonam modo alium aliquem sumamus syllogismum, dictum est: id uero, & quod tot modis, nominibus ἴσδὲμ & orationibus non eandem rem significamus, syllogismi conclusioni magis simile est, quam syllogismo: consueta uero est hæc huic philosopho dicendi breuitas, & ueluti per signa expromere multa, quia ad hos, qui iam audierant, scriberentur. Qui igitur eum exposuerunt, alij hæc in diligentiam ferre, quod decebat, ne tentarunt quidem: alij non consecuti sunt: nos uero tentemus non Aristotelis causa, neque ut orationi eius opem feramus, sed causa nostra. philosophi enim est non solum sumptis propositionibus ratiocinari, ut multorum mos est, sed etiam conclusione posita propositiones ipsas construere.

Penes ipsum duplex omnia in dictione sophismata accidere.

Cap. II

Quoniam uero monstrare propositum est tot modis in uerbo sophismata fieri, quæ penes ipsum duplex sunt, quot modis Aristoteles dixit, patet duo hæc à nobis demonstranda esse, alterum omnia in uerbo sophismata penes ipsum duplex esse: alterum tot esse numero penes ipsum duplex. perspicuumq; illud omnibus est, omnia in uerbo sophismata ex uitio huius contingere necesse esse: hoc enim tanquam principium sequentes sophisticæ capiunt imperitiores in ea re homines, neque uitij conscios: si uero recte uolumus, quot in uerbo sophismata contingunt, accipere, quot uitia sunt, sumendum est: quod cognoueris, si uirtutem sumas unicam esse, aut plures. error enim à uirtute esse uitium uidetur. qua recte cognita, statim hoc quoque cognoscitur. Quoniam uero, ut alibi demonstratum est, ipsum bonum uirtusq; in eo est, ad quod nata aut facta res est, ut hominis in uiuendo, gladij in scindēdo, iccirco ad quod nata, aut facta est dictione, sumendum est: manifestum uero est ad unum hoc, ut significet. patet igitur in hoc & bonum & uitium

llagogici,

b tium

tium esse. patet quoque solam esse uirtutibus hanc in dictione esse per se: reliquas uero per accidens, extrinsecusque esse, nec rei ipsius, ut congruitas & apta literatio. hæc enim, & si quibusdam se bona ostendant, non tamen se secundum rem habent. sed perinde, ac si ensis manubrio eburneo sit, aut fucatus oculus: hæc etenim his extrinseca sunt. quæ uero sunt per se, ea in scindendo, & in cernendo sunt. Si igitur uniuscuiusque rei uirtus in eo est, ad quod nata res, aut facta est, hinc uirtutum numeri inuentio patet, quot ipse sint. si enim ad multa res genita sit, plures illæ sunt: si ad unum, una uirtus est. apparet sanè dictione ad unum nata, hoc est ad significandum. Si igitur bonum ipsum in hoc positum est, hoc ipsum non significare, aut non recte significare, uitium erit. nam considerandum uidetur, an, quæ non significat, ea dictione statuenda sit: non enim tibicen is est, qui tibia non aptus est ullo modo canere, nec malus igitur tibicen est. sic nec dictione est, quæ non est ad significandum apta, quare nec uitium dictionis erit non significatio. hoc uero protinus signum est solam eam, quæ nunc à nobis dicta est, uirtutem esse dictionis per se: in quo enim unaquæque res esse habet, in hoc ipsa uirtus est. dictione habet in significando esse, eoque corrupto neque dictione est. igitur in hoc ipso uirtus est. quare hæc unà cum significatione deperditur, reliquæ uero propterea, quod non secundum rem ipsam sunt, non impediuntur circa hanc esse, quæ non significat, ut congruitas, & apta literatio. Has ob res, quæ linguæ barbaræ sunt, earum alteram meliorem altera dicimus, ut persicam æthiopicam, quanquam nihil nobis significantem: causa uero est, quia potius uox est, quam dictione. sed, & si uitium uideatur non significatio, cum propter similitudinem nominis decipiamur, patet non propter hoc uitium sophisma contingere. quis enim est, qui consentiat, aut quis est, qui proponat dictionem significatione priuatam, & ignoram? Restat igitur, ut propterea contingat sophisma, quia non recta significatio sit: hæc uero talis est, quia duplex. in hoc enim solo dictione habet quidem, quod significet, uerum non recte. canis enim nomen aliquid significat, non tamen hoc aliquid, neque diffinitum quidquam, quod erat recte significare. Illud uero recte à Platone dicitur, quæcunque proprio uitio corrupta sunt, horum omnium dictionem corrumpi: ducit enim in obscuram significationem quodam modo, sed non simpliciter, ut ea faciunt, quæ nihil significant: obscura uero significatio prius dicta est perfecta esse dictionis corruptio. quapropter solum uitium est ipsum duplex. nisi quis ea quoque uitia putet, defectum, longitudinem, superfluitatem dicendi. latere autem hunc arbitror deceptum, & ignarum, nullum horum esse simpliciter dictionis malum, nisi obscuritatem, aut duplicitatem efficiat: si uero solum hoc dictionis uitium est, & recte supra dictum est omnia, quæ in uerbo sophismata sunt, ex eius uitio fieri, propterea ipsum duplex erunt omnia, quæ in uerbo sophismata contingunt.

Ipsum duplex sex tantum modis in dictione fieri. Quid sit oratio. Cap. III

Post uero demonstrandum est, propterea quid tot modis ipsum duplex accidat, quot Aristoteles scribit: id uero si uere inueniri debet, sumendum prius est, quid sit oratio, & ex orationibus orationem esse. etenim & ipsæ propositiones orationes sunt: harum alicui, aut aliquibus quarimus ipsum duplex. Oratio sanè erit, quod in presenti dicere fat est, nominum compositio: uoco uero nomina, & si uerba sint, significantque utcunque aliquid, propterea, quod sic notius uocabulum est. necesse est ipsum duplex aut in aliquo horum nominum esse, aut in oratione ipsa: non enim habemus, quomodo tertium aliquid constituatur: quemadmodum neque in lapidibus præter aut singulos seorsum, aut illorum simul compositionem, eamque aut actu, aut potentia, aut apparentia, nihil aliquis excogitare potest: præter hæc enim nihil est, quod esse aut dici quispiam inueniat, ut alibi demonstratum est. Omnia uero hæc comprehendentes modi prædicti habent. Ipsum enim actu duplex modus habet, & qui secundum æquiocationem est, & qui secundum ambiguitatem: sed in nomine duplicitatem is habet, qui secundum æquiocationem est: in oratione, qui secundum ambiguitatem: actu uero esse dicuntur, quoniam re uera res duas significant. Potentia uero, cum accentu duplices fiunt, compositioneque & diuisione: hi enim non plura significant, sed prorsus unum: propterea uero, quod ad utrumque uerti licet, duplices dicuntur. quare hos potentia dicimus: tale enim est hoc ipsum potentia esse. Id ipsum uero rursus (ut supra quoque diuisum est) uel in nominibus, uel in oratione est: in nominibus accentus duplicitatem efficit: trahit enim ad utramque partem nomen accentus, ut in oratione hac, ὄρος ἔσσυον, hoc est mons uel terminus stabat, accentus aspiratus facit, in principio cum aut ponitur, aut abest. In oratione uero compositio & diuisio duplicitatem facit: in compositis quoque nominibus eandem facere potest, quia orationi similia sunt, ut in nomine Neapolis, & καλὸς καγαθός, id est probus, mutaret ea quis loco simplicium non in nomen (hoc enim solus accentus facit) sed in orationem, ut in hac uoce κωλυπῖς, id est tibia, sicut rursus & ipsam orationem in nomen componeret, ut in proposito nomine est. uidebitur autem nihilo minus absurdum fortassis id, quod propterea accentum compositionemque & diuisionem sophismata contingere dicamus: siquidem hæc propterea ipsum duplex (ut supra dictum est) contingunt. accentus uero & quæ eius generis sunt, ipsum duplex ipsæ, quæ facultate duplicia sunt, eripiunt: etenim, ut hæc alterum significant, efficiunt. sed tamen nihilo minus uere dicuntur propterea hæc sophismata contingere, quia enim oratio per eadem hæc ipsum duplex accipit,

A accipit, alterum in principio sophistæ sumunt: alterum concludunt, orationem per ea ipsa mutantes: (prorsus enim non aliter sophisma contingeret) ratiocinantes uero tanquam idem accipientes. quale est, unum quid rationale nomen est: proprium hominis est ipsum rationale: igitur unum proprium hominis est. præterea si $\sigma\theta$, hoc est terminus, hic stabat, is, qui agros separat: $\sigma\theta$ autem, hoc est mons, hic non stabat: sed neminem lateret id, quod sic adulterinum est. uerum ubique etiam ad minimum ut apta oratio sit, sophistæ student. nam & in ijs, quæ actu duplicia sunt, hi illud idem faciunt, ut aliud fumentes, aliud cõcludentes ratiocinentur. sed ibi obscurius, quoniam quicquid significet sermo, ipsi sibi consentiat: hic uero manifeste, quare suis nominibus & orationibus Aristoteles dixit. etenim ij sophistæ sunt, qui speciem uiolant. cum iam habeamus id ipsum quod actu dicitur, itemque quod potentia: quod reliquum est, ad apparentiam attinet, quæ secundum figuram dictionis est, ut est supra dictum. ostenditur enim ipsum nomen, similiterque oratio, non aliud duplex adeo habere, nec in singulis, quæ prædicta sunt, adeo quis exempla ex Eudemo, ex alijs uel caperet. Cum igitur iam collectos modos omnes habeamus, quibus duplex ipsum fieri possit, habemus omnia in dictione contingentia sophismata. hæc enim penes ipsum duplex sunt. sequitur uero id quod tot modis nominibus ipsis & orationibus, non eandem rem significamus: nam aut actu, aut potentia, aut apparentia id facimus. manifestum uero est & syllogismi modum, modo habita diuisio sit, fieri posse, utruuis quis eligat, aut è directo, aut ad impossibile ducentem: si enim possibile est alium haberi modum, is erit neque in nomine, neque in oratione, neque actu, neque potentia, neque apparentia. præter hæc autem nihil sermo ostendit. secundum igitur ipsum definitum sit in hunc modum. quod uero non ex eius diuisione inuenimus, (non enim ad Aristotelis gratiam nunc scribimus, sed omnia hæc methodo scripta sunt) perspicuum est, nam aut in nomine, aut in oratione ipsum duplex esse oportere aperte ipse dixit, cum scribit, quod ipsis nominibus & orationibus. ipsum uero actu esse, aut potentia, aut apparentia notum ex ipso ordine est. scripta igitur separatim sunt in singulis generibus, quæ eiusdem sunt generis, primaque, quæ ad actum attinent: secunda, quæ ad potentiam: tertio loco, quæ ad apparentiam, ut decuit: aut cur hæc non fuere confusa: sed fortasse ridiculum est his fidem aliam asserere conari, quam eam, quæ a re deducitur. etenim si sic se habent, ut Ars, qualis Medicina est, artisque sunt, diuisionem ullam fortuito aut casu factam non reciperent. sed de his satis hæc in præsentia sint.

Ambiguitatis, & reliquorum sophismatum modi.

Cap. IIII

C Dictum quoque à Stoicis aliquid est de partitionis dignitate, nosse, si quis modus extra propositos cadat, tentantibus. erit enim inductio fides hæc. Et alias æquum est nullam probatorum uirorum opinionem obiter ponere. ambiguitatis igitur definitio quanquam cum multis nostris pugnare uidetur, in præsentia tamē præteribimus: de his enim cõsiderare alterius negotij est. quæ uero ambiguitates dicuntur, harum differentia sumenda sunt. Sunt quidē apud grauiores uiros numero octo. Vna est, quam cõmunem ei, quod dictum est, et diuisibili nominant, qualis est, quæ $\alpha\lambda\lambda\eta\tau\eta\varsigma$, id est tibicina, nominis est, atque eius, quod dictum est. Altera, quæ in simplicibus est, ut uirilis: aut enim tunica, aut homo. Tertia uero ad ipsam in cõpositis æquiocationem attinet, ut homo est. ambiguus enim sermo est, utrum substantiam, an casum esse significat. Quarta ex defectu est, ut tui est. deest enim quod ad medium locum attinet, ut dñi, aut patris. Quinta ex superabundantia, quale est, ei, ut non nauigaret, denegauit. adiecta enim ea negatio, non, ambiguum orationem facit, utrum nauigare negauit, an non nauigare. Sextam esse dicunt eam, quæ haud notum facit, quæ cum qua significatione carens pars, ordinata sit, ut illud est, & nunc & nō appulit: pars enim ea, non, disiunctiua esse potest. Septima est, quæ ignotum reliquit, quæ cum qua signifi-
 catiua pars cõstructa sit, quale est, Quinquaginta uirum centum ipse reliquit Achilles. Octaua est,
D quæ non declarat, quid ad quid referatur, quale est, Dion Theon est: incertum enim est, utrum ad utriusque existentiam uerbum, est, referatur, an ad id, ut Dion sit Theon: aut contra. Hi sunt à grauioribus uiris numerati modi. quicumque uero non obiter, quæ supra dicta sunt, audiuit, manifestum est ei, eos omnes in hos cadere modos, qui à nobis numerati sunt: carereque methodo & arte perspicuum est. neque enim ex ijs, quæ dicta sunt, demonstrationem quis caperet, ut nullus alius modus ambiguus constitui possit. in connexisque æquiocationem contingere dicere, hominis est nomen non audientis. non ineptum uero est generalibus differentijs speciales enumerare, ut ea, quæ ad diuisionem attinet, per partem significatione carentem, & per significantem diuidatur. sic enim quis speciales differentias plures acciperet. quin etiam ad hunc modum quis æquiocationis differentias speciales dictas plures faceret, quia ille secundum id, quod à fortuna: hæc uero secundum analogiam, aut similitudinem, aut alium aliquem modum constituentur. quin & æquiocationis eius, quam ipsi in oratione dicunt, plures modi casibus similibus appositis fiunt, quale illud est, futurum est Socratem uincere. cæteri uero modi minores sunt. Id uero dubitatione dignum est, quo modo, quæ ad apparentiam attinent, duplicia sunt: magisque quomodo, quæ ad accentum. qui enim secundum compositionem duplex ponunt, quo modo non secundum accentum: ut illa per continuationem totius & per silentium ad ipsum duplex trahi potest, sic ip-

Illogici.

b 2

sum

sum nomen per accentum. quemadmodum orationis extrinsecum, inane tempus cū sit, nec eius pars, eam tamen facere duplicem potest, sic accētus quoq; itemq; Sophistæ ut eo, sic hoc ad contentiones utuntur. & quis secum cogitans, quemadmodum secundum compositionem & diuisionem contendunt, sic secundum etiā accentum idem fieri posse cognoscet. Manifestum uero in scriptis orationibus est, cum non adiecta sunt diuidentia puncta. ut enim his egent ad diuisionem, sic accentu quoq; non semper tamen, & propter hunc duplex oratio fuerit.

G A L E N O A S C R I P T V S L I B E R
Q V O D Q U A L I T A T E S I N C O R P O -
R E A E S I N T.

Horatio Limano interprete. Nunc diligentius emendatus.

A R G V M E N T V M L I B R I.

Qualitates, reliquaq; accidentia perperam à Stoicis corpora appellari. Cap. I

V M nihil è rebus meis ignotum tibi uelim, ne si id quidem minimum esse uideatur (hoc ipsum enim abscondere aliquid amico, nō minimum est) exponere tibi uolo disputationem mihi cum quodam ea, qua licuit, diligentia habitam. sermo enim, qui ex improuiso habetur, diligentia caret, præsertim si, cum quibus is habetur, n̄ ambitiosi contentiosiq; sint. Erat uero de qualitatibus sermo, deq; accidentibus omnibus, quæ Stoicorum iuniores esse corpora dicunt. Aduersus quos dicere hæc oportet. an non cum quispiam corpus dicit, statim intelligere nos euenit, triplici contentam spatio substantiam renitentem? si solum hoc dicat triplici contentam spatio substantiam renitentem? si solum hoc dicat triplici contentam spatio, non erit, ut corpus magis intelligamus id, quod dicitur, quam uacuum & locum. oportet uero diffinitiones ipsas & descriptiones logicasq; declarationes quorundam esse, & earum solum rerum declaratiuas, quas declarare uolumus, non cum alijs rebus communes: quando quidem non de communibus rationem reddimus. patet uero hoc esse commune, quod triplici spatio contentum dico, corporis, uacuiq; & loci. id Stoicos fateri necesse est, utpote qui uacuum ipsum in tractatu rerum naturæ reliquerunt: quamuis id in mundo esse negent: ceteros uero philosophos intelligere id omnino necesse est. quo modo enim uacui naturā negarent, nisi ipsum uniuersum unum intelligerent? si uero intelligunt, non aliud quicquam intelligere dicent (si uerum fateri uolunt omnes) corpus. quemadmodum non sine tempore patet, neq; id sine loco, & hoc ipso quoq; triplici contento spatio, ut in se ipsum rem triplici contentam spatio suscipiat. eius rei testis est sensibilem unumquodq; corporum. quod enim uerbi gratia, cubitali longitudine corpus est, palmumq; latitudine æquat, altitudine uero digitos quatuor, loco æget, qui ipsum capiat, sibi proportionem respondente. hoc nobis statutum sit, & de ratione corporis omnis speculandum.

Qualitates non esse corpora, alioqui corpus corpori accidere. Cap. II

C V M talis uero de corpore intelligentia sit, & secundum hanc oratio diffinitiuā, patet quæ esse fateri paratum, nisi litigiosus sit, non eandem rationem accipere, neq; intelligentiam, nec horum singula, id est spatiorum trium æqualem naturam habere, neq; eandem definitionem accipere, neque totum corpus dicere licet ipsam corporis longitudinem nisi per connexionem, sed corporis accidens. similis uero in latitudine, altitudineq;, & grauitate, & figura ratio est, & in reliquis, ut summatim dicam, qualitatibus accidentibusq;, sed secundum aliquos, non sine corpore hæc esse neq; intelligi. quod si considerauerimus horam unam omnia facere, prolongare, & nihil aliud esse dicere, quam unum solum corpus, erit profecto absurdum. innumeræ enim sunt substantiarum naturæ secundum proprietatem, & qualitatum, accidentiumq;, quæ inter se differunt, uariaq; sunt, & contraria. in his igitur nullum alteri idem dicamus, ubi nobis sermo de differentia habetur. itemq;, si figurā corpori accidentem corpus dicemus, patet nos corpus corpori accidere dicturos, quod absurdum est. quod enim eorum substantiam magis, quodue accidens dicemus: si uero unicum habemus intellectum corporis, ut corporis, qui figuram corpus dicit, aut uacuum intellectu nomen de accidente profert, aut uniuoce cum corpore nominat. utrūq; uero absurdum est

A est. etenim significat aliquid. quamobrem nomē est, & intellectum aliquem indicat à corpore diuersum, & si nō est à figura separabile corpus. similis in reliquis accidentibus ratio est, coloribus, saporibusq̄, & quæ ad olfactum attinet, & quæ ad auditum, hæ uoces sunt, uerba, sibili, strido: es, popysmi, gemitus, crepitus, rhochalsmi, bombi, soni, strepitus. Si uero quispiam dicat ipsa hæc, & quæ talia sunt, omnia esse quodam modo percussum aerem, huic illud Menandri obijcere fas est, Hæc ò nequam perdidit id, quod non sine corpore tale aliquid intelligitur. quod ego quoq̄ confiteor, nego tamē rem habentem, unam & eandem habitæ rei existimandum esse. neq̄ enim Cleantes tuberculum erat, cum hoc ei contigisset in morbo. neq̄ Chrylippus, itemq̄ Epicurus urinae substillum, postquam contigit his ex hoc morbo uitā auerti. neq̄ igitur aeris percussio, aer est, sed & natura differt, & intellectu, & definitione, quid sit horum utrunq̄, declarante. Quod uero diuersæ sint inter se, & à corpore figuræ, petam in præsentī testes ad hunc sermonem. Aliā geometre circulo cæterisq̄ figuris definitionem reddunt, aliam corpori, quarum rerum diuersæ rationes sunt, significationesq̄, longeq̄ magis animi conceptus. hæc omnia quo modo unum esse quis sapienter dicet? uel, si, quæ corpori accidunt, corpora dicemus, quorum alicui accidere dicemus? utrum hæc ex his sunt, quæ ab omnibus corpora nominari solent, cum omnibus his communicatione, aut singillatim corporibus? utrumq̄ enim absurdum est, siue hæc corpoream substantiam habeant, siue dicantur corpori accidere. Si igitur corpora accidentia sunt, omnia entia corpora nominaremus, non autem alia accidentia, alia corpora. si uero non corpora, sed aliqua alia, non igitur ipsum accidens corpus est. uel si, cū omnia hæc corpora sint, his ipsis, quod uere ab omnibus corpus uocari cōsueuit, accideret. id uero similiter dixeris, atq̄ illud audieris, si indiuisibile manere omnibus his accidere dicatur, non in æquales numeros diuisis. hoc enim nec aliquid temporis sine dubitatione mansit, ne minimum quidem.

Corpora non posse accidentibus accidere, & absurda, quæ hinc sequantur.

Cap. III

Contra quidam existentibus rebus accidere dicunt. quod si quis hoc, ut absurdum, fugiēs, & equali numero dicat uocatis accidentibus (quæ & ipsa corpora uocat) substantiā accidere, nescit se rerum naturā conceptumq̄ immutare, si corpora accidentia dicat: corpusq̄ accidentibus accidere, accidensq̄ corporibus corpus faciat. Quare & iure dubitare quempiam dico, & dicere oportere, siue æquali numero accidentibus diuisum sit id, quod dici corpus solet, singulis horum proprium quoddam accidit, alia corporis pars, alij accidentis parti accidet. aut, si accidentia corpora sunt, omne uero corpus in infinitum diuiditur, singula horum infinitorum corporum omnibus alijs accidentibus, cum hæc quoq̄ corporata sint, accident. Considera, q̄ multa absurda eueniunt, corpus corpori accidet, idemq̄ cum unū putetur, infinitis: simulq̄ & totū & non totum: totū quidem, si uniuersa figura, rotunditasq̄ mali, quanta est, omnib. alijs, quæ malo accidunt, accidat. non totum uero, si ex infinitis mēbris singula nō eadem ei sunt, ex quo dissecta sunt, uel si corpus mali corpus est, & figura, colorq̄, & odor, & gustatū spectans sapor, & unumquodq̄ horū in infinitum scinditur per se, an nō ex infinitis malis cōpositum erit, quorū unumquodq̄ & rotundum erit non aliter, q̄ totum malum: siquidem eiusdem particeps est figure, pallidumq̄, dulceq̄ uerbi causa aut austerū, taleq̄ ad olfactū est. & rursus singulæ infinitæ partes malum erūt, si omnia hæc habent. ex infinitis igitur corporibus & potius malis cōpositum erit, quod oculis malum elucet. quæ res multis modis ridicula est. uerū sanè & partiū unaquæq̄ rotunditatē non habens, nō erit amplius malum, sed pars mali, cum figura enim rotūda erat malum. si uero unū malum solum est, ex unica corporea substātia, multis uero diuersis accidentibus. constabit, an nō manifestum est nullum corpus esse: utrū horum singulum proprium locū obtinet, an omnia eundē? si propriū, patet neq̄ proprietatē qualitatemq̄ inter se habere mutuo cōmunicatam, neq̄ malū esse in rotundum formatū, neq̄ pallore coloratū, neq̄ ad gustum se certo modo, aut ad olfactū habere. si uero simul omnia sunt, & unū locū occupant, proprietatū confusio est, ut in cōpositis mistisq̄ ē pluribus & diuersis generibus medicamentis, in quibus proprietates qualitatesq̄ uniuscuiusq̄ mistæ materiæ syncera nō seruatur, sed unum quoddam undiq̄ fit, non igitur sincera est singulorū cognitio generum, huius rotundæ mali figuræ, coloris huius, & singulorū accidentiū cæterorū: itemq̄ magis, nisi appositæ inter se tangant hæc partes, sed per totas totæ mistæ sint, propria uniuscuiusq̄ qualitas perit, sed neq̄ mistionem licet hanc proprie dicere. quo modo enim, si per se proprietates aliquæ unitæ non sunt, atq̄ detentæ, hæc mista dicenda sunt: ipsum uero infinitum intenditur orationis, si & longitudo corporis corpus est, si latitudo, & profunditas, simul enim infinite, inquam, erunt corporum infinitudines in breui loco ad sensum circūscripto. itemq̄ multorum horum magisq̄ infinitorum corporum multitudo.

Si accidentia essent corpora, sequeretur corpora corporibus subito cedere. & itē alia incōmoda multa. CAP. IIII.

An igitur sempiterna, quandoq̄ substantiā primā qualitate carentē amplius dicēt, ex qua & mundum ipsum, & unamquæq̄ speciē particularē factā esse dicunt: an ē tēpore quodam facta est, & omnia in idem conuenerūt, ut ex cooperatione syncrimata, hoc est res cōpositæ, fiant: uerū hoc quoq̄ maxime absurdū esse dicimus, idemq̄ multis modis. primū, quod non unius esse materiæ corpora uidentur. multæ aut infinitæq̄ differētiæ cōmunis substātiæ sunt, alia quidem si-

llagogici.

b 3

gurarū

gurarum specie infinitarum: alia uero coloris, huiusque numeri secundum specie: alia saporis gustatum spectantis, cuius rursus interminata differentia est: alia uero eius est, qui ad olfactum attinet, cum hic quoque uarietate plurimam habeat. infinita igitur erunt in ipsis infinitudines & differentia qualitatatum corporatarum. una autem erat, quae facta est, quam super incertas scilicet partiri oportet. quamque necessitas est, ut corporea fiat: anteuertit sane corpus esse substantia: quaedam facte, singulaque corporum horum in infinitum si secentur, quo infinitudines infinitae concurrerent, & quando? ipsum enim infinitum pertransiri non potest, & lumen corpus est, & albedo calorque. omne uero corpus quantum est & quantum, & coalescentem naturam in se habere uidemus: incalescensque a sole aqua cumulatior maiorque fit, ut maiori loco egeat. quo modo uero in angustum locum nec milium, uerbi gratia, corpus excedentem, figuratio reliquorumque accidentium singula conueniunt: simulque spirare & ab aeterno, neque mutari deberent in uniuersum neque corrumpi. ipsum enim aeternum immutabile est, quales sunt Deorum natura. si uero hoc uerum est, quo modo aliquam transformabimus, uerbi gratia, ceram: quidque fiet, si, cum quadrangula sit, rotundam eam efficiamus: an substantiae figura quadrangularis erat: si enim substantiae cerae ante erat, nunc rotunditas est, unde haec uenit: & qua causa inducta tum est: si per corpus, absurdum id est. corpus enim per corpus ire, cogitationem fugit. si quis renitentiam instituat, id proprium corporis est, ut de hoc ratio praecipue docet. si per uacuum, absurdum nihilominus est, tum quoniam nihil esse in mundo Stoici uacuum dicunt, tum etiam quia rotunditas est corpus, & reliqua habet accidentia, & figuram. quae & ipsa rursus ex altera corporata figura, fore, ut sit, patet, & illa ex altera, & hoc in infinitum. & si ex rotundis, quae in infinitum secant, figuris aggregatum hoc uisui nostro rotundum factum constat, fabulam considera, quantaque figmentum hoc infinita sequuntur. si non ex rotundis, quo modo ex his aliquid rotundum fit: ridiculum quoque est, si dicas in figuras rotundas figuram rotundam diuidi, eo contra id teste adhibito, quod quadrangulum in quadrangula non diuiditur. quid uero in transfiguratione cerae dicent: utrum inter se cedunt una cum intellectu diuersorum corporum figurationes: & quomodo non ridiculum tanquam animatas & rationales substantias exire cedereque inter se, ceu e constituto: magisque infinitum etiam fit, quod dicitur, si porrigimus unam cum cogitatione digitos & contrahimus. si enim non accedens est pugnis neque porrectio, sed incorporea, infinitas simul figuratas figurationes abscedere accedereque dicere oportet. quod si duas solas esse dicas, nec numero aequales secundum porrectiones & contractiones, adhuc uarie infinitum est, quod dicitur, adhucque magis infinitum, nisi contractionis porrectionisque figurationes accedant, sed altera ex manu altera defluit. oportebat enim momento temporis ordinem dissolui, inter se late ter ab hoc cedentibus corporibus. Ad hoc uero dicent, si quidem communitatis causa sunt effectitia corpora, quoniam pacto acetum fiat: quo modo uero incorpoream parat: quomodo abit: unde ueniunt effectitia qualitatis acetum corpora: si uero una res cum uino erat, quo modo tunc uinum erat, & non acetum: signum quaedam ex utroque tertia qualitas est, quae neque uinum neque acetum est, siue per mixturem temperatura est, siue per appositionem.

Absurda pleraque circa primam materiam contingere, si detur qualitates esse corpora. Cap. V

AD ea, quae absurda dixi, nihilominus etiam dicere oportet substantiam esse e multis uariisque & differentibus, atque contrariis infinitisque, aut solis non infinitis numero collationibus compositam, itemque in infinitas rursus collationes diuisam, unam hanc quandam, quae cernitur, uerbi gratia, mali naturam, quam Stoici primam materiam primamque substantiam dicunt, ex qua mundum, ac in eo rerum unamquamque semper factam esse asserunt, quemadmodum qualitates corpus erant, quo non erat haec quoque qualitas: siquidem qualitatem habebat. si alias qualitates non habebat scilicet, omnino inesset pondus, quod corporis esse dicunt. quo modo simplicem etiam primam substantiam dicunt, non autem compositam: Si uero terminatam esse dicunt, terminisque utentem, patet huic figuram esse. absurdum enim est propriis circumscriptum terminis corpus non secundum figuram omnino esse. & si non mente conciperetur hoc ipsum secundum suppositionem, quare si nouerunt hic omnia, haec uero sunt (ut dicunt hi) corpora neque qualitatis expers scilicet, neque simplex erat. uerum multorum & diuersorum corporum conuentus erat atque collectio. sic uero nihil non mixtum erat secundum ipsos. sin autem nihil horum habebat, primum quidem animo incomprehensibile, & praeter nomen nihil est. si enim tale esse non oportet, nihil est: si quale, non autem dimensiones tres habere & figuras, omnino huic accidens proprium cogitationem fugit, neque graue hoc esse, neque leue. non minus absurdum, si quispiam dicat hoc habere simul utrumque, & secundum eadem, non ad diuersa comparatum. neque illa substantiam habere eorum, quae ab ipsa (ut inquitur) facta sunt, cum singula quatuor qualitatem prima habeant. rationabilius enim est, si qualitatis expers erat, quae ex ea fiunt fingunturque, illam habere. si uero nec illa hanc haberent, neque unum secundum suppositionem sunt, aetherius uero ignis ille esset, a quo & elementa & mundum facta esse dicunt, quo modo haec sese habent genita effectaque & ficta, non magis auri qualitatem figulus igitur, quae e luto fingit, circumponet.

Quae absurda in ipsum louem cadant, si accidentia corpora sint. ut uidelicet sit Proteo mutabilior. Cap. VI

Medicus igitur auctor unus de multis medicamentis aequam qualitatem omnibus habentibus diuersum qualitate medicamentum, per mixturem efficit. louem autem negant

Agant miscere primæ substantiæ figurationem, longitudinemue, aut aliud aliquod accidens, si uero miscet, cum entia quoque ipsa sint, hæc æterna esse patet. quo modo etiam dicunt solam primam materiam æternam esse qualitatis expertem, non uero reliquas qualitates, omniaque accidentia? neque enim effectorem esse ueluti manuum artificem Iouem dicunt, sed totum per materiam totam illabentem rerum omnium creatorem factum. diuinique ignis quantitatem, & singula, que quantitati accidunt, longitudinem latitudinemque & profunditatem, itemque eius rationabilitatem, & beatitudinem, si substantias esse dicent, & corporeas eas fatebuntur, è corporibus Iouem constare patet, nec simplex esse, sed compositum. si uero sine substantia naturas ipsas in accidentibus dicent, confirmatur, quod à nobis dicitur, non corporatam naturam accidentibus esse, neque qualitatibus. si uero transformans se ipse Iuppiter æquali cum his numero, quæ dixi, accidentibus, mutationes infinitarum qualitatum subit, peior fabulis agitato Proteo est. hic enim in paucas naturas seipsum transponebat transformabatque, easque non indecoras.

Iubati in primis formam capit ille leonis.

Postque draco pardusque fuit, sus deinde fit ingens.

Humida factus aqua est, atque arbor frondibus alta.

B Ille autem, nihil tam turpe est, quod non fiat, per uirum quidem imprudentem, imprudens scilicet est: per sententiam autem de turpi, turpia efficiens: per animalia irrationabilia, in ferinam naturam uersus: per lapides & ligna, expers animæ factus: per fœda tractantem, abominabilis natura, itemque inutilis. si ipse uero utpote materiam transformare figurareque & facere querit, quo modo potest hæc ipsa facere non magis, quam fictor statuam auream è plumbo facere potest? illaque amare contentiosis uiris non absurdum est. etenim, si motus, dum accedunt corporibus, rursusque recedunt, corpora esse dicunt, iam, ut dicamus, hora est, moueri nos precedentibus corporibus, rursusque ab ipsis quiescere. deinde, dum affectus accedunt, rursusque recedunt, dicuntque hæc corpora esse, quo modo non ridiculum est prurium dicere corpus, nec solum quod scabit, sed etiam quod scabitur?

Quo errore ducti stoici dixerint accidentia corpora esse. Cap. VII.

Sed, quoniam sine corpore & agente & patiente nullus affectus sit, eo capti sunt, ut & affectus ipsos corpora uocent. uerum si per modum nominandi per relationem sic nominarent, neque ego in illos inueherer. noui enim sic quoque uitem dici albam per relationem ad albos ab ipsa factos racemos, & mala tempora propter calamitates, quæ in his accidunt, & noctem auxiliæ expertem, in qua auxiliū non assequimur. si uero primum principaliterque uocent, errant. rem enim figuratam corpus dicimus, affectamque, & motam, non autem figuram, affectumque, & motum. neque pugnum esse corpus, sed manus quodam modo figuratas. itemque facient aduersus eos, qui dicunt neque facere corpora, sed sola incorporea? Quid ad Aristotelem? qui & ipse generalem rerum diuisionem faciens, alias esse substantias dicit, alias accidentia.

Si accidentia corpora sunt, in uno corpore multa corpora fore. Cap. VIII.

Quid ipsi quoque sibi uolentes dicunt substantias & accidentia, si & hæc corpora dicunt, que neque ut partes corporis, corpora nominantur, ueluti manus digitusque, neque ueluti in talento mina? si quidem figuram hominis corpus dicunt, iam tempus est, ut animalitas corpus dicatur, generabileque & corruptibile, rationabilitasque atque prudentia, Atheniensemque esse, atque in philosophia uersari, & Sophronisci filium esse, simumque & caluū, & prominens habere abdomen, cæterisque accidentibus paria numero si corpora dicas, ultra Briareum Typhonemque ipsum, multiplicem magis magisque corporatum esse animal dices. sique animalitas corpus est, quo modo cunctis animalibus accidit? quo modo ipsum esse? quo modo in loco esse? ac si, quemadmodum proprium locum occupat transparens corpus omnis oculus, sic & accidentia singula, id absurdum est. sic enim horum admistio nulla aliqua ipsorum natura efficiet, difficileque est, ut dixi, si omnia locum unum occupare dicas. confusa. n. dum miscentur in uase, alteritatem non seruant, neque suam unum quodque naturam, ut in mistis medicamentis fieri dixi. utrum inquã totum animalitatis corpus tam multorum accidentium singulis accidit, an prout numero pari diuiditur? utrumque enim absurdum esse præcedentia uerba demonstrarunt. Quid autem, inquam, egent corpore singula eorum, si ipsa esse corpora dicunt?

Corpus quomodo definiendum. Cap. IX.

Inde uero accidens nullum esse corpus disceres. oculis. n. oclusis corpus quidem tactu spatio temporis deprehendimus, colore uero aut sapore non unam deprehendimus neque figuram, corpus tangentem. Opertebat autem singula hæc à materia non tactus comprehensione deprehendi. neque. n. ratione, mali (uerbi gratia) rotunditas speculanda est. Similis de sapore ratio est. ac, si unum quodque accidens corpus est, quid sibi uolentes inquirunt solum corpus in infinitum diuidi, non autem figuram, dulcedinemque (uerbi gratia) & que reliqua sunt? non connexionis modo dico, neque relationis ad id, quod corpus uocari solet, sed recti modo. Cur uero solius, ut dixi, corporis hanc esse definitionem dicunt, triplici cum renitentia spatio contentum, non autem colore, succumque, & sapore, cæteraque accidentia singula sic definiunt, si corpus omnia hæc esse dicunt? & si enim specie differunt, cõiter tamen omnia esse corpora dicunt. Quemadmodum igitur, cum hominem definitio, cum equum, & bouem generabile animal & mortale dicam, quæ cõia sunt,

proprietatem uero singulorum addam, sic quoque accidentia singula definientes, substantiam corporatam dicant triplici contentam spatio cum renitentia: Hæc à Stoicis chare Pindare solui dignum puta, non alios secum una trahere, ut ipsidem erroribus implicitos, sed accusationes demolientes, non enim est falsarum opinionum cōtradictio, ipsa communicatio ad amicos, sed solutio.

GAL DE LIBRIS PROPRIIS LIBER, A

IOANNE FICHARDO FRANCOFORDIANO ALIAS LATINITATE
DONATVS: NVNC VERO AD GRAECI FIDEM EXEM-
plaris emendatio redditus.

PROOEMIUM.

*Quid eum ad hanc scriptionem impulerit: & de libris ei falso attributis. & de
Indice suorum commutato.*

Vod mihi de conscribendo librorum à me editorum commentariolo consiliū optime Basse dederas, re ipsa nuper, quæ cōmodum esset, comperi. Nam, cum forte in Sandalario (ubi multa sunt Romana bibliopolia) essemus, disceptantes aliquos de libello quodā tum uēdito, meus ne esset ille, an alterius cuiusdam, ipsi uidimus: erat enim inscriptus, Galenus medicus. Emente igitur, tanquæ meum, aliquo, cōmorus noua eius inscriptione uir quidam literatus, cupiebat libelli argumentū cognoscere. Priores autē duos uersus cum percussisset, abiecit statim, hoc solū addens, hanc dictionem nō esse Galeni, & falso librum illum inscriptū fuisse. Is uero qui tum hæc dicebat, primas illas disciplinas, quibus Græcorum pueri ab initio apud grammaticos & rhetoras instituebantur, probe doctus erat. Verum plerique nostro hoc seculo, qui medicinam aut philosophiam ambiunt, ante, quæ recte legere et possunt eos doctores frequentant, qui maxima illa pulcherrimaque rerum humanarum theorema ta, quæ docet philosophia & medicina, profitentur. Et hæc quæ negligētia iam multis retro annis, me dum adolescentē inceperat, uerū eo nōdum euaserat tū temporis, neque tū, quantum nunc, inualuerat. Hanc igitur ob rem, & quoniam libros meos multi multifariam laeserunt, tanquæ ipsorum proprios alij in alijs gentibus legentes, quædam tum demendo, tum addendo, tum immutando, consultum mihi uisum est eam prius causam, quam propter illi hæctenus corrupti sunt, & deinceps quæ mei re uera sint libri, & quæ cuiusque materia, exponere. Primum igitur, quæ causa sit, quæ mea pro suis non nulli agnoscant, ipse iam ante optime Basse nostri. Illa etenim cum non edendi gratia, uerum propter amicos aut discipulos, eorum, quæ à me audierāt, aliquod cōmentariolum efflagitantes, scripta essent, absque titulis data sunt, qui uero post illorum obitum ea habuerunt, cum ipsis placerent, ut sua legerunt. Alij, quibus nostra ab his, qui habebant, communicata essent, in patriam profecti moratique, titulos alius aliter fecerunt. postea omnibus tēporis spatio deprehensis multi eorum, qui ea iterum habuere, meum illis nomen inscripserunt, & quoniam inueniebant cum his, quæ etiā apud alios extabant, exemplaribus discordare, ad me, quod ipse emendarem, miserunt. Cum igitur ea non ad editionem publicam, uerum eorum, à quibus rogabar, & captum, & usum à me scripta essent, par est in alijs productam, in alijs uero contractam interpretationem fuisse, ipsam præceptorum doctrinam aut perfectam esse aut mutilatam. Quapropter manifestum est in his, quæ prædictis scripta sunt, neque absolutam, neque exactam doctrinam contineri: quandoquidem illi, quibus ea destinabantur, neque rogabant, neque poterant exacte omnia percipere, ante, quæ habitum in necessarijs essent adepti. Eorum igitur, qui ante me fuerunt, quidam huiusmodi libros Subfigurationes inscripserunt: quemadmodum alij Subformulas, alij Introductoria, alij Compendia, alij denique Enarrationes inscripserunt. Ego uero, cum eos discipulis tantum darem, nihil istorum inscripseram. Quamobrem, cum ad plures deinceps compluresque peruenissent, alius alium his titulum indidit. Eos igitur libros, qui corrigendi gratia mihi transmissi à quibusdam fuerant, uisum est Introducendis inscribere. Quare de his prius dicere instituiam.

De his commentarijs, qui Romæ prima profectioe scripti sunt. Cap. I.

EGo igitur omnium eorum commentariorum, quos quidem uel iuuenibus hæc primū studia ingredientibus dicauerā, uel amicis quibusdam eos exigentibus dederā, nullum prorsus apud me exemplar retinueram. Postea uero, cum secundo Romam uenissem, istis ad me, ut dixi, emendandi